

Harald Herresthal : "Min mor valgte meg"

6. januar 2020 Liv Evju

Til tross for at Herresthal var i Folkeakademiet i Drammen i oktober 2019, var så mange som 263 personer møtt opp i Norkirken for å høre ham fortelle om sin spesielle bakgrunn som «tyskerunge». Han begynte med å vise en liten film om sine foreldre, som ble laget til en utstilling i Oslo Bymuseum i 2013. Denne utstillingen er nå på vandring rundt om i landet.

Haralds far, Heinz Herresthal fra en liten by i Rhinområdet, var musiker i årene før andre verdenskrig. Som svært mange andre ble han også utkalt og iført uniform, men hans jobb var å spille, ikke å slåss. I Narvik var det et sterkt musikkmiljø sentrert om boligen til familien Nordsjø, og her vokste datteren Bjørg opp. Heinz ble stasjonert i Narvik, og etter at Norge hadde kapitulert forsøkte de uniformerte å få kontakt med sivilbefolkningen. En kveld ringte det på hos Nordsjø, og utenfor sto det to tyskere som ønsket å låne nøkkelen til kirken, de ville gjerne inn og øve. Det var første gang Heinz og Bjørg traff hverandre, og det var musikken som førte dem sammen. Det varte ikke lenge før de forsto at dette var den store kjærligheten, selv om motstanden mot forbindelsen var sterk. Da Bjørg ble gravid, fikk hun valget mellom å ta abort eller å forlate sin familie og reise til Tyskland, til Heinz's familie. Hun valgte å reise – som Harald sier – hun valgte meg. Bjørg og Heinz ble gift, og hun reiste til Tyskland, hvor Harald ble født i 1944. I og med at hun hadde giftet seg med en utlending, mistet hun sitt norske statsborgerskap.

I januar 1945 var tyskerne desperate og sendte alle tropper nordover for å demme opp for sovjetstyrkene, enten mannskapene var stridende eller ikke. Heinz måtte bare følge med, men det ble ingen direkte konfrontasjon. Litt senere på året ble alle kommandert til å marsjere sørover for å slutte seg til troppene på Østfronten, og den lange marsjen fra Setermoen begynte. Men kommanderende offiser var klar over at krigen var tapt, så han forsøkte å marsjere så sakte som mulig. De kom ikke til Oslo før i april og reiste så videre til Danmark, hvor de ble forlagt i Vejle for å vente på ny ordre. 1.mai kom så meldingen om Hitlers «heltedød». Da skjønnte alle at krigen i praksis var over, og Heinz og en kamerat begynte å ta seg sørover til Tyskland på egen hånd. Det var meget farlig, for hvis de ble oppdaget kunne de bli ansett som desertører og skutt på stedet. De traff riktignok på en tysk avdeling, men heldigvis seiret fornuften. Heinz og kameraten overga seg til britiske soldater 8. mai og ble satt i en interneringsleir like sør for den danske grensen.

Bjørg og lille Harald bodde fremdeles sammen med Heinz' familie og hadde store problemer. Rhinområdet ble stadig bombet, og det var mangel på alt. Kommunikasjon med familien i Norge var bare sporadisk, og Heinz visste hun ingenting om. Etter hvert rykket amerikanerne inn og inntok den lille byen, og sivilbefolkningen opplevde dem som høflige og vennlige.

En av Heinz' gamle venner klarte å komme seg fra interneringsleiren og sørover til hjembyen. Han kunne fortelle hvor Heinz var, og Bjørg la ut på den lange reisen nordover. Det siste lille

stykket gikk hun til fots over et jorde i mørket, og der hørte hun Heinz komme mot seg. Da var det to år siden de hadde sett hverandre sist.

Selv om krigen var over, var det ikke enkelt å overleve i et utarmet Tyskland. Den lille familien fikk sendende pakker fra Norge, men ikke alt kom fram – noe ble nok stjålet eller beslaglagt underveis. Bjørg forsøkte å få sendt lille Harald til Norge, men uten norsk pass kom hun ingen vei. Hennes mor reiste fra Narvik for å hente gutten, og hun kom så langt som til grensen mot Danmark på hjemveien, men da var det stopp. Etter en ukes opphold i Hamburg var papirene endelig i orden og mormor kunne ta gutten med hjem til Narvik. Der bodde han i seks år før han kunne gjenforenes med sine foreldre. Det store og aktive musikkmiljøet rundt besteforeldrene i Narvik har preget ham for livet.

I 1949 fikk Bjørg endelig innreisetillatelse på turistvisum til Norge, og fem år senere fikk hun oppholdstillatelse. Året etter kom Heinz, og den lille familien var samlet igjen, denne gangen i Vestfossen, og i årene som fulgte ble familien et midtpunkt i bygdas musikkliv, med forgreninger både til Kongsberg og Drammen.

Det var ingen som ønsket ordet for å stille spørsmål etter foredraget, og Helge Solberg takket på forsamlingens vegne og overrakte en cd med musikk spilt av Royal Garden Jazzband og Drammen Symfoniorkester.